

1. Téma **Rozpočet domácnosti** Hrubá a čistá mzda

2. Vyučovaci predmet, odporúčaná veková kategória

Základy spoločenských vied, Osobné a rodinné financie pre 2. stupeň ZŠ, viacročné gymnáziá a stredné školy

3. Kľúčové slová

hrubá mzda, celková cena práce, čistá mzda.

4. Ciele

- pochopiť rozdiely medzi hrubou a čistou mzdou a celkovou cenou práce.
- uvedomiť si mieru zdanenia ľudskej práce (koľko stojí zamestnanec firmu a koľko zamestnanec nakoniec dostane).

5. Základné pojmy

Mzda je odmena za prácu, ktorú vypláca zamestnávateľ (firma, inštitúcia) svojim zamestnancom. Mzda sa v SR stanovuje a vypláca väčšinou 1x za mesiac. Môže sa skladať z viac častí (zložiek). Medzi najčastejšie zložky mzdy patrí:

- základná mzda
- osobné ohodnotenie
- prémie a odmeny
- príplatky (za nadčasové hodiny, za prácu vo sviatok, za zhoršené pracovné prostredie a pod.)
- náhrady mzdy (za pracovnú neschopnosť – choroba, prekážky v práci a pod.)

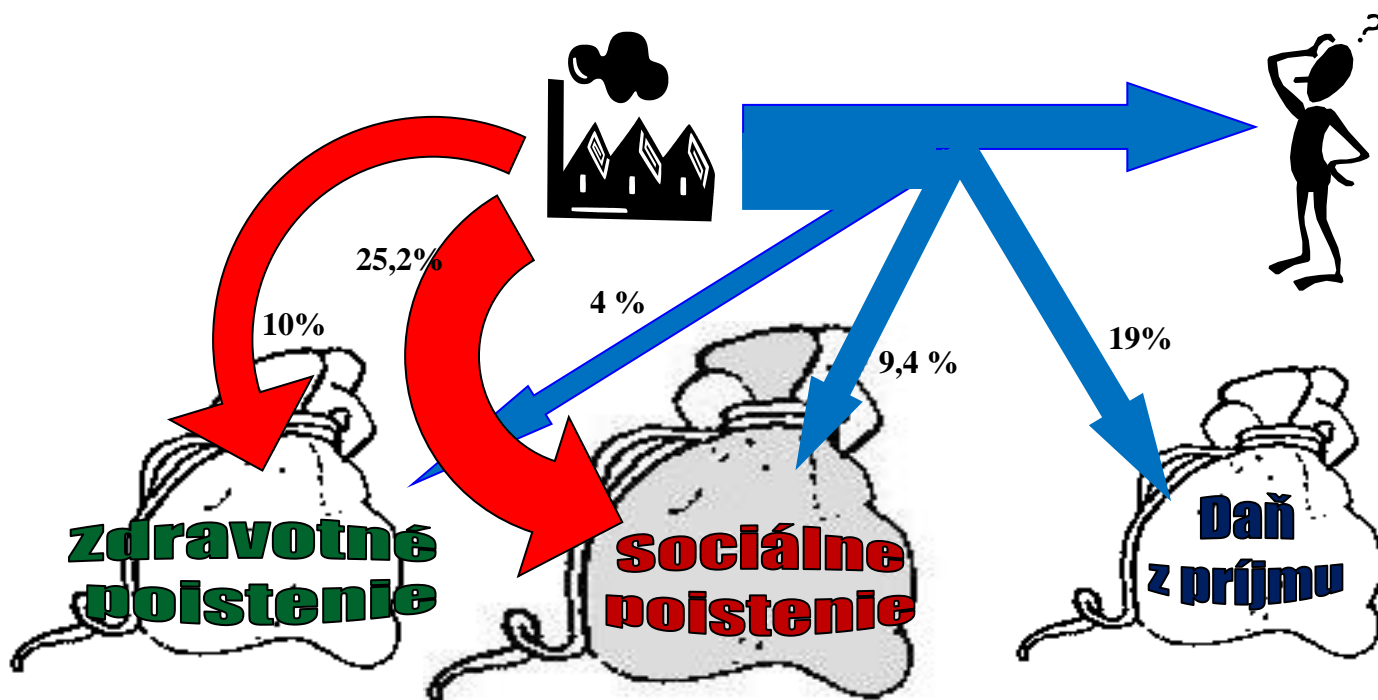
Hrubá mzda je mzda stanovená písomnou dohodou medzi pracovníkom (zamestnancom) a firmou (zamestnávateľom). Je to suma, ktorú by ste našli na pracovnej zmluve (alebo v jej prílohe).

Čistá mzda je suma, ktorú firma zasiela svojim pracovníkom na účet v banke (prípadne vypláca v hotovosti). Od hrubej mzdy sa líši o sociálne a zdravotné poistenie 9,4 % a 4% z hrubej mzdy) platené zamestnancom a o zálohu na daň z príjmov (19% z hrubej mzdy zníženej o odvody zamestnanca a nezdaniteľnú časť základu dane, t. č. stanovenú štátom na sumu 316,94 €).

Celková cena práce vyjadruje celkové náklady, ktoré musí firma zaplatiť za to, že u nej zamestnanec pracuje. Zistíme ju tak, že k hrubej mzde pripočítame sociálne a zdravotné poistenie platené zamestnávateľom (pre r. 2017 ide o 25,2% pre soc. poistenie a 10 % pre zdravot. poistenie z hrubej mzdy).

Kto platí:	Zamestnanec (pracovník)	Zamestnávateľ (firma)	Celkom
Sociálne poistenie	9,4 % z hrubej mzdy	25,2 % z hrubej mzdy	34,6 %
Zdravotné poistenie	4 % z hrubej mzdy	10 % z hrubej mzdy	14 %
Celkom	13,4 %	35,2 %	
Daň zo mzdy	19 % zo základu dane, t. j. z hrubá mzda – odvody - NčZD	0	19 %

Grafické znázornenie vzťahov:

Hrubá mzda
+ Sociálne poistenie platené firmou
+ Zdravotné poistenie platené firmou
= Celková cena práce

Hrubá mzda
- Sociálne poistenie platené zamestnancom
- Zdravotné poistenie platené zamestnancom
- Záloha na daň z príjmov
= Čistá mzda

6. Cvičenie

Cvičenie 1: Mzda pána Usilovného

Utvorte dvojice až trojice (v laviciach) a rozdajte im výplatnú pásku pána Usilovného (str.5).

Úlohou je zistiť:

- akú mzdu má pán Usilovný v pracovnej zmluve?
- koľko dostane pán Usilovný na svoj účet (a koľko teda môže reálne minúť)?
- koľko stojí práca pána Usilovného firmu (zamestnávateľa), v ktorej pracuje?
- koľko € dostane Sociálna poisťovňa?
- koľko € dostane Zdravotná poisťovňa?
- koľko € sa posunie do štátneho rozpočtu vo forme dane z príjmov?
- koľko % z celkovej ceny práce tvorí čistá mzda a koľko % všetky odvody?

Dni - sviatky:	0,00		Mzda	1 000,00	9,40% Sociálne poistenie:	112,80
Dni - dovolenka:	0,00		Sviatky	0	4% Zdravotné poistenie	48,00
Dni - absencia:	0,00	Zákl. zložky	Dovolenka:	0	Ostatné zložky mzdy:	0
Dni - odprac.:	22,00	mzdy	Ostat. Náhr.	0	Nepeňažné príjmy:	0
Hodiny odprac.:	176,00		Nadčas:	0	Poistné zamestnávateľ:	422,40
Priemer na náhr.:	7,92	Príplatky	Sviatky:	0	Celková cena práca:	1 622,40
Priemer na PN:	0,00	Ostat. zl.mzdy	Osobné hod:	200	Ostatné:	
Dov. min rok	6,00		Prostredie:	0	Nezdan. časť základu dane	316,94
Dovol. nárok:	25,00	Zvl. príplatky:	So, ne, noc:	0	Základ dane:	722,26
Krátené:	0,00	Polročné a ročné odmeny:		0	Daň	137,22
Čerpané:	0,00	Hrubá mzda:		1 200,00	ČISTÁ MZDA:	901,98
Zostatok:	31,00					
Zo skutočný:	16,00					
Zmluvný plat:	1 000,00	Iné dávky k mzde	Zrážky	Záloha	0	
Typ PP:	HPP	Cestovné:	0 Sporenie:	0 K výplate		
ZP:	123	Stravné:	0 Poistenie	0	901,98 €	
SP:	111	Iné:	0 Výživné:	0	Prevodom	
		Nemoc.:	0	0		

Riešenie:

- v pracovnej zmluve sa uvádza 1 000 € alebo 1 200 €. Záleží na tom, či 200 € je osobné ohodnotenie (v pracovnej zmluve sa uvádza) alebo sú to prémie či odmena (v pracovnej zmluve sa väčšinou neuvádza).
- na svoj účet dostane čistú mzdu – 901,98 €.
- za prácu pána Usilovného celkom firma zaplatí 1 622,40 € (celková cena práce).

- d) na účet Sociálnej poisťovne (SP) firma posielala sociálne poistenie, t. j. 112,8 € za zamestnanca a 302,4 € za firmu (sociálne poistenie platené zamestnávateľom). Celkom tak SP dostane 415,20 €
- e) na zdravotnom poistení firma zaplatí 48 € (za zamestnanca) + 120 € (za seba), t. j. celkom 168 €.
- f) príjmom štátneho rozpočtu sú zálohy na daň z príjmov, v prípade pána Usilovného to je v tomto mesiaci 137,22 €

Spýtajte sa študentov, koľko % z celkovej ceny práce tvorí daň ($137,22 / 1\,622,40 \times 100 = 8,5\%$). Prečo pán Usilovný odvádza len 8,5 % zo svojej mzdy, keď je daňová sadzba 19 %? (odvádza menej vďaka zľavám na dani). Takže menej príjmové skupiny obyvateľov odvádzajú menej % zo svojej mzdy, nadpriemerne príjmovým skupinám zamestnancov sa daňová sadzba blíži k 19 % (tam už je malý vplyv zliav na daniach).

- g) celková cena práce: 1 622,40 € (100 %)
čistá mzda 901,98 € (55,6 %)
odvody 583,20 € (36 %)
- Pán Usilovný stojí firmu 1 622,40 €, ale na jeho účet doputuje menej než 60 % tejto čiastky.

7. Kontrolné otázky

- Čím sa líši hrubá mzda a čistá mzda?
- Čo vyjadruje celková cena práce?
- Pán Usilovný zaplatí na zálohe na daň z príjmov viac než 300 € alebo niečo cez 130 €? Prečo?
Zaplatí 137,22 € vďaka zľavám na dani.
- Ktoré odvody tvoria najväčší diel? Zdravotné poistenie, sociálne poistenie alebo záloha na daň z príjmu?
Sociálne poistenie – 25,2 + 9,4 % z hrubej mzdy.

8. Pomôcky, zdroje a odkazy

- Janíčková, D., Lang, J.: Finančná gramotnosť pre každého. Inštitút finančnej gramotnosti a vzdelávania, Bratislava 2013. ISBN 978-80-971403-1-1
- Výplatné pásky pána Usilovného k Cvičeniu 1- str.5.

9. Poznámky

Výplatná páska pána Usilovného k Cvičeniu 1.

Dni - sviatky:	0,00		Mzda	1 000,00	9,40% Sociálne poistenie:	112,80
Dni - dovolenka:	0,00		Sviatky	0	4% Zdravotné poistenie	48,00
Dni - absencia:	0,00	Zákl. zložky	Dovolenka:	0	Ostatné zložky mzdy:	0
Dni - odprac.:	22,00	mzdy	Ostat. Náhr.	0	Nepeňažné príjmy:	0
Hodiny odprac.:	176,00		Nadčas:	0	Poistné zamestnávateľ:	422,40
Priemer na náhr.:	7,92	Príplatky	Sviatky:	0	Celková cena práca:	1 622,40
Priemer na PN:	0,00	Ostat. zl.mzdy	Osobné hod:	200	Ostatné:	
Dov. min rok	6,00		Prostredie:	0	Nezdan. časť základu dane	316,94
Dovol. nárok:	25,00	Zvl. príplatky:	So, ne, noc:	0	Základ dane:	722,26
Krátené:	0,00	Polročné a ročné odmeny:		0	Daň	137,22
Čerpané:	0,00					
Zostatok:	31,00	Hrubá mzda:		1 200,00	ČISTÁ MZDA:	901,98
Zo skutočný:	16,00					
Zmluvný plat:	1 000,00	Iné dávky k mzde	Zrážky	Záloha		0
Typ PP:	HPP	Cestovné:	0 Sporenie:	0 K výplate		
ZP:	123	Stravné:	0 Poistenie	0	901,98 €	
SP:	111	Iné:	0 Výživné:	0	Prevodom	
		Nemoc.:	0	0		

Výplatná páska pána Usilovného k Cvičeniu 1.

Dni - sviatky:	0,00		Mzda	1 000,00	9,40% Sociálne poistenie:	112,80
Dni - dovolenka:	0,00		Sviatky	0	4% Zdravotné poistenie	48,00
Dni - absencia:	0,00	Zákl. zložky	Dovolenka:	0	Ostatné zložky mzdy:	0
Dni - odprac.:	22,00	mzdy	Ostat. Náhr.	0	Nepeňažné príjmy:	0
Hodiny odprac.:	176,00		Nadčas:	0	Poistné zamestnávateľ:	422,40
Priemer na náhr.:	7,92	Príplatky	Sviatky:	0	Celková cena práca:	1 622,40
Priemer na PN:	0,00	Ostat. zl.mzdy	Osobné hod:	200	Ostatné:	
Dov. min rok	6,00		Prostredie:	0	Nezdan. časť základu dane	316,94
Dovol. nárok:	25,00	Zvl. príplatky:	So, ne, noc:	0	Základ dane:	722,26
Krátené:	0,00	Polročné a ročné odmeny:		0	Daň	137,22
Čerpané:	0,00					
Zostatok:	31,00	Hrubá mzda:		1 200,00	ČISTÁ MZDA:	901,98
Zo skutočný:	16,00					
Zmluvný plat:	1 000,00	Iné dávky k mzde	Zrážky	Záloha		0
Typ PP:	HPP	Cestovné:	0 Sporenie:	0 K výplate		
ZP:	123	Stravné:	0 Poistenie	0	901,98 €	
SP:	111	Iné:	0 Výživné:	0	Prevodom	
		Nemoc.:	0	0		